

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Signis Prædestinationis, Et Reprobationis, Et De Numero Prædestinatorum, Ac Reprobatorum

Recupito, Giulio Cesare

Lvgdvni, 1681

Cap. IV. Secundum reprobationis signum, Post peccatum pœnitentiæ
dilatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44272

vus ad dictamnum, hirundo ad herbam chelidonium, & unumquod-
que animal post morbum ad suum accurrit remedium? d'heinas.
XX.

Aliis similitudinibus idem confirmat Chrysoſtomus in Pſal. 6. *fu-
rentem, inquit, equum niſi quis citò repreſſerit, peribit. Medici venenum
ſerpens, & emanans, nè ulterius progrediatur, maxima celeritate
ſiſtunt. Hoc autem nos quoque faciamus, & vitium maxima celeritate
reprimamus, ne ulterius progrediens morbum augeat.* Idem compro-
batur exemplo naufragi, qui navi contracta, quàm citiſſimè poteſt,
accipit tabulam, ut per eam nando ſalvetur. Peccator enim quidam
naufragus eſt, qui contracta navi, poteſt uſurpare illud Davidis pec-
catoris; & pœnitentis. Pſalm. 68. *Salvum me fac Deus: quoniam in-
traverunt aque uſque ad animam meam. Veni in altitudinem ma-
ris, & tempeſtas demerſit me.* Pœnitentia autem dicitur *prima tabu-
la poſt naufragium.* Quamobrem Tertullianus lib. de pœnit. cap. 4.
*pœnitentiã, inquit, peccator ita invadit (ea nuditate, ac celeritate)
ita amplexare, ut naufragus alicuius tabula fidem. Hac te peccato-
rum fluctibus merſum ſalvabit, & in portum divina clementia pro-
relabit.* Chryſoſt.
Peccator
naufragus.
Pſal. 68.
Pœnitentia
tabula poſt
naufragiũ,
Tertull.

Hoc igitur prædeſtinatorum eſt proprium, ut poſt peccatum
quàm citiſſimè ad pœnitentiã redeant: & quia ſæpè venialiter
peccant, ſæpè etiam ſtatim poſt peccatum actum doloris eliciant. Id-
circo idem Chryſoſtomus hom. 2. in Pſal. 50. *peccaſti, inquit, pœni-
tere, millies peccaſti, millies pœnitere.* Quod ſi hoc poſt venialia eſt
valdè laudabile, poſt mortalia eſt neceſſarium. Et in his pœnitentiæ
celeritas maximè conducit ad finem ſalutis; atque adeo prædeſtina-
tionis & effectus eſt, & ſignum, ſi ſervetur illud Ambroſij in Pſal. 1.
*ubi, poſuiſti, inquit, veſtigium ſuper voraginem culpe: citò aufer
pedem, ne ſupra plantam tibi aſcendat pollutio: & lapſu faciliore de-
ceptus ſupra lutum reſideas.* Denique, quod de Religioſis dicit Ber-
nardus hom. in Matth. 13. *Simile eſt regnum, &c.* applicari poteſt
unicuique prædeſtinato. Quippe hic comparatus ad reprobum, *vixit
purius, cadit rariùs, ſurgit velociùs.* Chryſoſt.
Ambroſ.
Bernard.

C A P U T IV.

Secundum reprobationis ſignum, poſt peccatum pœnitentiæ
dilatio.

Dico ſecundò. Alterum reprobationis ſignum, eſt pœnitentiæ di-
latio. Ratio hujus à priori ducitur, tum ex oppoſitione ad præ-
deſtinationem, cujus ſignum eſt pœnitentiæ feſtinatio: tum etiam, XXI.
Reproba-
tionis ſi-
gnum, pœ-
nitentiæ di-
latio.

August.

quia reprobationis terminus ultimus in hac vita est finalis impœnitentia. Pœnitentiæ autem dilatio non est nisi impœnitentia prolata. Quæ quò magis progreditur, eò magis accedit, & ducit ad impœnitentiam finalem. Ergo magnum reprobationis est signum: cuius ultimus terminus est impœnitentia finalis. Ideo Augustinus ser. 5. qui ponitur in Lætan. *Nullum, inquit, gravius infirmantium genus, quàm aliquem morbos suos nolle sanare.*

Confirmatur primò, quia dilatio pœnitentiæ est effectus securitatis peccandi. Qui enim sine cura peccat, sine cura permanet in peccato. Sed securitas peccandi est primum reprobationis signum, ut ostensum est supra num. 15. Ergo, &c.

Peccatum
trahitur à
ad majora
peccata.
Ergo reprobationis
est signum. Consequen-
tia patet, quia multiplicatio
peccatorum reprobationis
est signum, ut probatum
est num. 13. Antecedens
probat, quia unum peccatum
trahit aliud. Ideo dicitur
Psal. 41. *Abyssus abyssum
invocat*, idest, ut ibi
Lyranus, *culpa culpam trahit*,
quia scilicet, ut notat
Gregorius lib. 25. mor. cap. 9.
*Peccatum, quod per pœnitentiam
non diluitur, mox suo pondere
ad aliud trahit.*

Chrysoft.

Confirmatur secundò, quia pœnitentiæ dilatio ducit ad nova, & ad majora peccata. Ergo reprobationis est signum. Consequen-
tia patet, quia multiplicatio peccatorum reprobationis est signum, ut probatum est num. 13. Antecedens probatur: quia unum peccatum trahit aliud. Ideo dicitur Psal. 41. *Abyssus abyssum invocat*, idest, ut ibi Lyranus, *culpa culpam trahit*, quia scilicet, ut notat Gregorius lib. 25. mor. cap. 9. *Peccatum, quod per pœnitentiam non diluitur, mox suo pondere ad aliud trahit.*

Et ratio est, quia permissio unius peccati esse solet pœna alterius jam commissi, ut ostendit Chrysostomus hom. de Adamo, & Eva, ubi fuse probat, *peccatum consequens precedentis esse pœnam peccati*. Ergo peccatum commissum, nisi quàm citissimè remittatur, trahet pro pœna permissionem alterius, & hoc alterius, & sic deinceps: atque adeo per hos gradus descenditur ad barathrum damnationis, dum ex uno quis præceps ruit in aliud. Unde sequitur, ut sicut tota series prædestinationis potest pendere à re minima; in qua quis cooperans gratiæ meretur auxilium majus, huic cooperans aliud majus, & sic deinceps, usque ad prædestinationis integrum complementum: ita tota series reprobationis pendet etiam sæpè à re minima; in qua quis peccans meretur diminutionem auxiliij, cum qua labitur in aliud peccatum: & merendo per hoc majorem diminutionem, ruit in aliud; & sic deinceps, usque ad reprobationis ultimum terminum. Ex quo fit, ut dilatio pœnitentiæ de peccato commissio, quæ trahit pro pœna permissionem alterius, sit maximum reprobationis indicium, propter lapsum semper in deterius, ex quo devenitur ad deterrimum.

Chrysoft.

Avaritia
Iudæ repro-
bationis
initium.

Probat id Chrysostomus exemplo Iudæ, qui ex avaritia ad sacrilegium, ex hoc ad Christi prodicionem devenit. *Si Iudas, inquit, avaritiæ amore coercuisset, non venisset ad sacrilegium* (nempe cum in cœna indigne Dominicum corpus accepit) *si illud compressisset, non ad colophonem malorum profiluisset*, utique ad Christi prodicionem. Illustrat hoc duplici exemplo, altero ducto ex incendio, altero ex

naufragio. Sicut enim in materia combustibili accensa flamma flammam parit: & nisi citò extingatur, ex multiplicatione illa ignis maximus è scintilla, ac sæpe irreparabile excitatur incendium, ita culpa, quæ flamma quædam est mentis, nisi statim per pœnitentiam extingatur, culpam aliam quasi flammam aliam excitat: & sic consurgit vitiorum incendium, quod est animæ suprema perniciès. *Postquam, inquit, in domo parum suppe accensum videmus, conturbamur, & omnia movemus, non enim attendimus initium, sed ex initio finem. Hoc igne vehementius animam exedit vitium, oportet itaque prævenias,* (nempe per pœnitentiam extinguendo ignem accensum) *nam si negligentes fuerimus, profectò evadet id difficilius.*

Alterum exemplum ducit Chrysoſtomus è naufragio; ad quod vitandum, postquam prima undæ aspergo in navim assiluit, confestim navitæ aquam eieciunt è sentina: neque expectant extremos maris impetus, aut decumanum fluctum, quo navis absorbeatur. Ita post prima, & minora peccata, si expectentur nova, & majora, facile ultimum naufragium incurretur. *Hos viderit, inquit, quisquam etiam evenire in naufragio: & conturbari nautas, non quando mare iam superaverit navim, sed quando id futurum esse præviderint. Ne simus ergo in minoribus peccatis socordes, ut à maioribus liberemur.* Pœnitentiæ igitur dilatio per minora peccata ducit ad majora, & sic ad extremum damnationis.

Confirmatur tertio, quia ex dilatione pœnitentiæ non minuitur, sed creſcit pœnitendi difficultas. Ergo, si stante minore difficultate, homo remanet impœnitens, signum est, quod multò magis remanebit impœnitens adveniente difficultate majori. Et quia hæc semper creſcit, signum est quod semper remanebit impœnitens: quod proprium est reproborum. Conſequentia patet. Antecedens probatur, quia per dilationem pœnitentiæ peccator habituatur in statu peccati. Ergo difficultatur ad statum pœnitentiæ, quia idem habitus facilitans ad statum peccati, difficultat ad statum oppositum: sicut è converso habitus virtutis facilitans ad bonum, difficultat ad malum bono oppositum. Difficultas hæc consurgens ex habituali permanentia in peccato, quæ est ut plurimum cum usu, & frequentia peccandi, in sacris litteris variis similitudinibus explicatur, quæ ad confirmandum intentum valde faciunt.

Explicatur primò similitudine funium. Proverb. 5. *Iniquitates sue capiunt impium: & funibus peccatorum suorum constringitur.* Sicut enim funis è multis funiculis construitur, qui quantò plures coadunati fuerint, eò funem efficiunt validiorem, unde est illud Eccl. 4. *funiculus triplex difficile rumpitur:* ita habitualitas in peccando è pluribus peccatis actualibus, quasi è funiculis pluribus, funem efficit adeo validum, ut peccatorem in statu peccati constringens, pœnè

XXII.
Peccatorum
multiplica-
tio incendij
similitudi-
ne illustra-
tur.

Idem expli-
catur simi-
litudine
naufrajij.

Pœnitentiæ
dilatio non
minuit dif-
ficultatem,
sed auget.

H. bitus fa-
cilitans ad
unum diffi-
cultat ad
oppositum.
XXIII.
Peccatorum
funes quo-
modo te-
xantur.

Prov. 5.

Eccles. 4.

- Hilar.* impotentem reddat ad motus gratiæ. Quod egregiè explicans Hil. in Psal. 118. modo, inquit, funis ex pluribus minimis crescentis in multum peccata tanquam longo fune tenduntur. Sunt hæc delictorum vincula, de quibus in Proverbis scriptum est, fasciis peccatorum suorum unusquisque constringitur, stringit enim nos, atque alligat; & his peccatorum funibus diabolus implicat. Nota hic ab Hilario ubi vulgata funibus, verti fasciis. Quia scilicet peccator in sua insipientia comparatur puero. *Isa 65.* puer centum annorum morietur: & peccator centum annorum maledictus erit. Peccatorem in peccato inveteratum puerum vocat, ut notat Cornelius, ob pueriles mores, & amores. Huic seni puero non alias diabolus in ejus infantia fascias exhibet, quàm funes, ideo dicitur, fasciis peccatorum suorum constringi. Fasciis constringitur ut puer: funibus ligatur ut reus. Sicut enim fasciis, funibusque constrictus neque moveri potest, neque hosti aggredienti resistere: ita habituatus in peccato tã debiliter diaboli suggestionibus resistit, ut pœnè videatur ei ligata mens, & adempta libertas. Ideo Gregorius lib. 4. mor. cap. 25. cum culpa, inquit, in usum venerit, iam ei animus, etiamsi velit, resistit debilius: quia quot vicibus frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad manum ligatur. Huc alludit Propheta Psal. 57. dum dixit, iniquitates manus vestrae concinnant, sive connectunt, ut legit Augustinus, qui, quid est, inquit, iniquitates connectunt? de peccato peccatum quamdiu connectis, ligas peccatum peccato.
- Psal. 57.* Reprobos funibus peccatorum ad interitum trahitur. *Beda.* XXIV. Peccata laquei quibus peccator suspenditur. *Irenæus.* Irenæus lib. 3. cap. 10. & Augustinus in Psal. 139. vertunt, restibus: co quod recte finire vitam soleant facinorosi. Favet Rabbi Salomon, qui pro, constringitur, legit, suspenditur, alludens ad eos, qui trabe suspensi fune, ac laqueo moriuntur. Comprobat hæc, quæ diximus, versio *Isidori* de off. Eccl. lib. 2. cap. 16. ubi pro, funibus, legit, criminibus, sive quia ex equinis crinibus texti soleant funes validi: sive quia alludit ad interitum *Abfalonis*: cujus caput adhaesit quercui, illo suspeso inter cælum, & terram. 2. Reg. cap. 18. Nam, ut narrat *Iosephus* Antiq. lib. 7. cap. 9. cum agitatione ventilaretur capillitium, arboris ramo implicitum invenem suspendit. Idque fuit divinæ justitiæ argumentum, quippe, ut refert *Iosephus* cap. 8. tanto in pretio, ac tanta erat ejus cæsaries, ut intra octavum quoque mensem ad ducentos

siclos accresceret. Ideo capillus illi pro fune fuit: & crine, quo se oblectabat, suspensus interiit. Et huc alluditur à Salomone, dum dicit, *Impius crinibus peccatorum suorum suspenditur*. Eodem enim modo, quo Abtalon, reprobis ceteri, iis ipsis peccatis, quibus maxime oblectari solebant, quasi crinibus in funes versis, ut dicebamus ex Beda, cum incessabili augmento sua pravitate intereunt. Denique ad exprimendam difficultatem dissolvendi hos funes, qui ad damnationem, atque interitum pertrahunt, legunt Septuaginta, *catenis peccatorum suorum ligantur*, quia peccata usu firmata, ligant ut funes, abrumpi nequeunt ut catenæ. Ideo August. l. 6. confess. c. 5. *ex perversa*, inquit, *voluntate facta est libido, cum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, est facta necessitas*.

Atque hinc videre est discrimen maximum inter electos, & reprobos, nam electi ita clavis timoris Domini confixi sunt, ut videatur iisdem adempta libertas peccandi: & quemadmodum dixit Ambrosius cit. psal. 118. ser. 15. *libertatem vagandi cupiditas voluptatum cruci affixa non habeat*. Reprobi vero ita catenis peccatorum obstricti sunt, ut pænè libertatem non habeant evadendi è peccato: dum, ut diximus cum Augustino, *consuetudo, cui non resistitur, est facta necessitas*. Iure ergo dicitur, *impius catenis peccatorum suorum constringi*. Quod de seipso, dum premebatur peccatis, confessus est idem Augustinus loco cit. ubi, *suspirabam*, inquit, *ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum inimicus ita tenebat: & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quasi annulis quibusdam sibi in se innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus*. Hæc ille. Cur autem, dum catenis peccatorum suorum constringi dicitur peccator, quas hic Salomon catenas vocat, Isaias cap. 5. *appellet funiculos vanitatis*, quasi vinculum inane, ac futile, rationem reddit Hieronymus in eum Isaiæ locum; quia scilicet peccatum inane est, & futile ad oblectandum, ferreum est ad obstringendum. *Peccatum*, inquit, *vocat vanitatem, quia facientibus peccatum facile texitur: adeo in se inane, ac futile, ut est tela araneorum: sed, cum inde exire voluerimus, insolubilibus vinculis neci-mur*. Quotidiana id experientia comprobatur in peccatoribus vitio alicui, præsertim lasciviæ mancipatis, qui sæpè ex tædio peccati incipientes sibi ipsis esse fastidio, cum lachrymis, & angore animi affirmant, expedire ex eo vinculo velle se, sed non posse, juxta illud supradictum Augustini, *consuetudo est facta necessitas*. Similes profecto iis avibus, quæ ligatis alis, ad volatum enituntur, sed nequeunt. Quod insinuat Osee 4. dum dicitur, *ligavit eum spiritus in alis suis*. id est, ut exponit Hieronymus, *ligavit eum spiritus diaboli in alis suis*. nempe, ut ait Lyranus, *in intellectu per excæcationem, in affectu per executionem*. sive, ut magis reor, in intellectu, & voluntate: qua

Peccata ligant ut funes, abrumpi nequeunt ut catenæ. August.

Prædestinatis adempta videtur libertas peccandi, reprobis non peccandi. Ambros.

Peccati dura servitus.

Peccata cur funiculi vanitatis.

XXV.

Peccatoris alæ ligatæ. Hieronym.

quasi quædam alæ sunt animæ, quibus in Deum possit assurgere. Intellectus ligatur per incogitantiam supernorum: voluntas per affectum terrenorum. Quibus alis ligatis, anima frustra revolare tentat ad Deum, si quando, vel confessione Paschatis, vel alio quopiam tempore restitui ad statum gratiæ contendit, nisi pravi consuetudinis vinculum dirumpatur.

Anselmus.
Edinero.

Id hoc eodem exemplo avis egregiè explicavit Anselmus, ut habetur lib. 2. ejus vitæ ab Edinero Anglo conscriptæ, cujus, quia ad probandum intentum maximè faciunt, libet hic verba transcribere. *Conspexit, inquit, Anselmus puerum in via ludentem cum avicula, quæ pedem filo annexum habens, sapè, cum laxius ire permittebatur, fuga sibi consulere cupiens, avolare nitebatur. At puer filum manu tenens retractum usque ad se dejiciebat: & hoc ingens illi gaudium erat. Quod pater conspiciens condoluit avi: atque, ut rupto filo libertati redderetur, optavit. Et Ecce filum rumpitur, avis avolat, puer plorat, pater exultat. Et vocatis nobis, consideratis, inquit, jocum pueri? Ita jocatur diabolus cum multis, quos suis laqueis irretitos pro sua voluntate in diversa vitia pertrahit. His contingit aliquando, ut sua facta considerent, defleant, seque ab iis cessaturos sibi promittant: & more avis se liberos volare autument. Sed quia pravo usu irretiti ab hoste tenentur, volantes in eadem vitia dejiciuntur; nec liberantur, nisi magno conatu, per Dei gratiam, filum pravi consuetudinis dirumpatur.* Hæc Anselmus explicans fusiùs id, quod brevius dixit Oseas, *ligavit eum spiritus in alis suis.* Quod idem exemplum reperio apud Chrysostomum ser. de pœnit.

Chrysost.

Et ratio est à priori, quia deleta per confessionem peccati macula, habitus ex malorum actuum frequentia contractus, & illa ad prava assensus proclivitas non deletur. Hoc satis est dæmoni, ut hominem toties ad peccatum impellat, usquedum devolvat ad inferos. Magnopere igitur evitandum, si manifestum hoc reprobationis signum vitare contendimus, ne per dilationem pœnitentiæ prava consuetudo succrescat: & si jam creverit, ne ulterius progrediatur: sed ut, juxta superius Anselmi monitum, *magno conatu per Dei gratiam filum pravi consuetudinis abrumpatur.* Vinculum quippe hoc Gordiano nexui simile dissolvi non potest, præcidi potest. Violentia opus est maxima, ut quis à statu reprobatorum ad statum transeat electorum. Denique necesse est, ut quis mala consuetudine irretitus exemplo utatur Augustini, qui, ut de se narrat lib. 8. confess. c. 11. *Excrucians semetipsum, flagella ingeminans timoris, ac pudoris, non cessavit, donec abrumperetur id ipsum exiguum, & tenue, quod remanserat: timens, ne revalesceret iterum, & eum robustius alligaret.* Hæc de signo reprobationis ducto ex prima similitudine vinculi, juxta illud Proverb. 5. *funibus peccatorum suorum constringi-*

Filum pravi
consuetudinis præ
cidendum.

Augustinus.

Proverb. 5.

zur. Reus enim constrictus funibus signum gerit conspicuum, quod citò sit in carcerem detrudendus, juxta illud Matth. 22. *ligatis manibus, & pedibus mittite in tenebras exteriores.* Quod animadvertens Augustinus in psal. 139. *prævitæ, inquit, sibi connexa ducitur in longum: nec cogitans præcidere quod male texuit: sed addere, & protendere* (ecce pœnitentiæ dilationem) *habet in fine, unde illi ligentur manus, & pedes, & injiciantur in tenebras exteriores.* Expressiùs id habet Basilius in catena Græca, loquens de pœnitentiæ dilatione, *laqueus, inquit, fortis est pœnitentiæ dilatio. Qui enim nimium differt, ille pravis suis operibus, quasi propriis laqueis, tandem misere capitur.* Hæc de similitudine vinculi.

Explicatur idem secundò similitudine Regni, ex Paulo ad Rom. 6. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Gregorius enim lib. 20. moral. c. 3. perpendit, *non dici à Paulo non sit peccatum, sed non regnet peccatum, peccatum quippe in mortali corpore non esse, sed regnare prohibuit.* Sunt enim aliqui, in quibus peccatum transit, sed non habitat: aliqui, in quibus habitat, sed non regnat: aliqui, in quibus habitat, & regnat. Primi ij sunt, qui per pœnitentiæ celeritatem efficiunt, ut peccatum sit in ipsis quodammodo transeunter: & hoc prædestinationis est signum, ut ostensum est. Secundi sunt ij, qui neque tam citò convertuntur, ut dici possit per eos peccatum tantummodò transire: neque tam serò ut dici possit regnare: & in eo ipso, in quo peccant, licet sæpè vincantur, sæpè etiam vincunt: & sic peccatum in iis non plenè dominatur, ac regnat. Hi quoad signù prædestinationis, aut reprobationis, medio modo se habent. Tertium genus hominum est, eorum, in quibus peccatum non est transeunter, sed permanenter: neque in iis solùm habitat, sed etiam regnat, quia eos peccatum plenè, ac pacificè possidet, sicut Rex proprium Regnum: circumductos undequaque ad nutum ejus passionis, quæ in eorum cordibus dominatur. Hoc est maximum reprobationis signù, quod omnino cavendum esse jubet Apostolus his verbis, *non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Est animadversio Bernardi serm. 10. in psal. *Qui habitat, ubi, est, inquit, considerare homines, in quibus peccatum non modò habitat, sed etiam regnat. Est & alios invenire, in quibus quidem adhuc manet peccatum: sed non dominatur, aut prævalet; evulsùm quodammodo, sed non tamen expulsùm; dejectum, non prorsus ejectum.* Hoc postremum ad aliquale signum prædestinationis accedit: illud prius ad signum maximum reprobationis. Ideo Gregorius lib. 14. moral. cap. 9. in illud Iob. *Calcet super eum quasi Rex interitus, Diabolus, inquit, reprobis mentem dum possidet, calcet, quia quoties eam delectationibus pressit, toties super eam pedes sua tyrannica dominationis posuit. Si verò interitus nomine non diabolus, sed peccatum debet intelligi, à quo contingit reprobos ad interitum*

Matth. 22.
Vincula,
quibus re-
probi detru-
duntur
ad inferos,
sunt habi-
tus vitiosi.
Augustin.
Basilius.
Pœnitentiæ
dilatio for-
tis laqueus.

XXVI.
Peccati re-
gnum.
Rom. 6.
Gregorius.
Peccatum
in reprobis
regnat: in
prædestina-
tis interdù
est, sed non
regnat.

Bernard.
Peccantium
genus du-
plex.

Gregor.
XXVII.
Diaboli re-
gnum.

trahi, talis nimirum interitus quasi Rex calcet mentem, cum eam non resistentem possidet. Et infra. Huius interitus regnum à discipulorum cordibus repellit. Apostolus, cum dicebat, non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non enim ait, non sit, sed non regnet, quia non esse non potest: non autem regnare in cordibus bonorum potest. Peccatum igitur in electorum mentibus aliquando est, sed non regnat: in reprobis non solum est: sed, dilata poenitentia, per longum peccandi usum etiam regnat.

Isaia 14.

Habitus peccandi regulus est è colubro natus.

Eccles. 21.

Bernard.

Gregorius.

Basiliscus macula coronatus figura diaboli, & peccati.

Plinius.

Isaia 19.

Gregorius.

Ierem. 8.

Basiliscus afflatu, & aspectu necans symbolum habitus viciofi.

Solinus.

Plinius.

XXVIII.

Concionatoris vox incantatio, non valens contra habitatos in peccatis.

Gregorius.

Hinc est illud Isaia 14. *De radice colubri egredietur regulus.* Cum enim quodlibet peccatum sit coluber, juxta illud Eccles. 21. *quasi à facie colubri fuge peccatum,* de radice colubri egreditur regulus; quia de peccato jam radicato nascitur habitus; qui tanquam regulus reproborum mentibus dominatur. Est expositio Bernardi serm. de septem donis, ubi, *Indicet, inquit, sibi homo jejunia, corpus castiget, ac subiciat servituti: ne forte de radice colubri egrediatur regulus, de concupiscentia consuetudo.* Hic autem, ut notat Gregorius lib. 33. moral. cap. 27. *non solum serpens, sed & regulus dicitur: eò quod reprobis hominibus principetur.* Per regulum Interpretes Basiliscum intelligunt, qui, ut refert Plinius lib. 8. cap. 20. *In capite macula, ut quaedam est diademate insignis.* Macula peccati diadema est, qua sive peccatum, sive diabolus ad nostram tyrannidem coronatur, qui, ut dictum est ex Gregorio, *regulus dicitur, eò quod reprobis principetur.* Hoc idem videtur significari Isai. 59. dum dicitur, *quod confortum est erumpet in regulum.* Quia scilicet peccatum, quod nimio usu interiorius confortetur, quasi in basiliscum erumpit, qui in anima dominatur. Quamobrem idem Gregorius 15. moral. c. 9. *quod confortum est, inquit, erumpet in regulum: quia consilium maligni spiritus, quod corde tegitur, ad plenam iniquitatem mittitur: Regulus namque superbia Rex dicitur.* Idem innuitur Ier. 8. ubi, *ecce ego, inquit, mittam vobis serpentes, & regulos, quibus non est incantatio.* Nam quia Basiliscus solo afflatu, ut testis est Solinus cap. 30. immo etiam solo aspectu necat, ob quod appellatur à Plinio loco citato, *internecio generis humani,* omnibus, qui eum vident confestim expirantibus: ideo non datur incantationis locus, quo ejus mortifera vis coerceretur. Deus igitur tunc *mittit serpentes regulos,* cum vitia quaedam permittit longa consuetudine nutrita, atque animis dominantia, quæ ad eliciendum novum peccati consensum, non aliam gravem tentationem requirunt, quàm solum mulieris aspectum, immo solum tenuissimæ cogitationis afflatum contra *hunc non est incantatio,* idest persuasio vehemens aut concionatoris, aut confessarij. Quæ est animadversio ejusdem Gregorij lib. 34. moral. c. 5. ubi *immittam, inquit, vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio; ac si diceret, justo judicio talibus vobis immundis spiritibus tradam, qui à vobis re-*

pellī exhortatione predicantium, quasi incantantium, sermone non valeat.

Peccatum igitur consuetudine firmatum regulus quidam est animæ: circa quam ita tyrannidem suam exercet, ut non patiatur eam assurgere ad libertatem filiorum Dei. Nam, ut advertit Chrysostronus apud Anton. & Maximum ser. de consuet. *Nihil est in rebus humanis tam firmum, quam veteris consuetudinis tyrannis.* Ideo signum est probabilissimum futuræ damnationis. Quia, ut notat Bernardus de gradibus superbiæ gradu 12. *concupiscentia reviviscence sopitur ratio: ligat consuetudo: trahitur miser in profundum malorum: & carnalium voragine desideriorum absorptus traditur captivus tyrannidi vitiorum.* Tyrannis igitur, & regnum peccati, de quo Apostolus, nihil aliud est, quam regnum serpentis reguli: quod plenè possidens cor reprobī, argumentum est diabolicæ tyrannidis in eo perpetuè duraturæ.

Ad hoc signum reprobationis cavendum requiritur potentia, & virtus Christi, qui juxta illud Isaïæ 11. *Delectatur ab ubere super foramine aspidis, & in caverna reguli manum suam mittit.* Ideo assimilatur Christus Ceruo. Cant. 2. *Similis est dilectus meus caprea, hinnuloque cervorum.* Nam cervi, ut refert Plinius lib. 8. cap. 32. *vestigant cavernas, nariumque spiritu serpentes extrahunt venientes.* Christus igitur assimilatur ceruo, quia si cervi vestigant cavernas ad extrahendos serpentes, ipse delectatur in foramine aspidis, & in caverna reguli mittit manum suam. Quamobrem Origenes hom. 3. in Can. *Christus*, inquit, *similis est hinnulo cervorum, quia ad perimendos serpentes venit.* Ambrosius etiam tract. de prima interpell. David. *Christus*, inquit, *similitudinem cervi suscepit: quia serpentem sine ulla sui offensione contrivit.* Confugiat igitur toto corde ad Christum, quicumque cupit extrahere hunc serpentem è latibulis cordis sui, ut ipse mittat manum suam in caverna reguli. Confugiat simul ad sacerdotes, & confessarios per humilem, & doloriferam confessionem. Ideo enim Christus Ioan. 20. *Insufflavit, & dixit eis, accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, ut sacerdotes discerent per verba absolutionis, & admonitionis tanquam cervi spiritu oris sui huiusmodi serpentes regulos è penitissimis recessibus cordis extrahere, & occidere. Sacerdotes enim successores sunt Apostolorum qui, ut notat Ambrosius loco cit. *Serpentes tollunt, dum è latebris corporum erunt nequitias spirituales.* Hæc de signo reprobationis ducto è regno peccati habitualis tanquam serpentis reguli, diuturna consuetudine tanquam diademate coronati: quod in reproborum animis dominatur.

Explicatur idem tertio in Scripturis similitudine Æthiopsis, & Pardi. Jerem. 13. *Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut Pardus varietates suas.* Peccatoris enim conscientia, quasi facies per peccatum denigratur, juxta illud Thren. 4. *Denigrata est super carbones facies*

Chrysostr.

Consuetudo mala tyrannis.

Isaïa 11.
Christus cur ceruo assimilatus.

Cantic. 2.
Plin.
Cervi afflatu extrahunt serpentes.
Origenes.
Ambros.

Ioan. 20.
Sacerdotes cervi, qui afflatu solo serpentes extrahunt.
Apostoli cervi.
Ambros.

Jerem. 13.
Peccatoris conscientia ut facies Æthiopsis.

- eorum*, amisso nempe candore gratiæ, & igne charitatis extincto, quia peccatores, ut ait Gregorius 32. moral. cap. 43. nigri post candorem sunt: & frigidiores extinctis carbonibus evadunt. Hæc autem nigredo peccati ita diurnitate temporis adhærescit, ut non jam color adscititius, & extrinsecè adveniens; sed naturalis, & intrinsecus videatur: ut est nigredo Æthiopi intrinseca, & naturalis, quia, ut ait Bernardus serm. de septem donis Spiritus sancti, *consuetudo, quædam altera natura est*. Et ideo dicitur à Ieremia de peccatore habituato in peccatis, *si potest Æthiops mutare pellem suam*, non dicit, si vult; sed, *si potest*: quia consuetudo versa in naturam ferè impossibile hoc reddit. Quippe, ut supra diximus ex Augustino, *consuetudo, cui non resistitur, fit necessitas*. Quamobrem consuetudo parit quasi necessitatem, necessitas impossibilitatem, sicut impossibile est deponi nigredinem ab Æthiope, nisi ejusdem pellis excorietur. Ideo Bernardus serm. 9. in Cant. *Sunt aliqui, inquit, qui quasi cute quadam, sicut aliqua prava operiti, & involuti sunt consuetudine vitiorum: ut illam dediscere, & desuescere non tam sit spoliari, quàm excoriarì*. Ideo dicitur, *si mutare potest Æthiops pellem suam*: quia peccator habituatus nigredinem suam nequit deponere, nisi planè excorietur.
- Mirificè etiam quadrat similitudo Pardi, cui naturalis est varietas macularum: quæ variæ quidem in Pardo omnes sunt; omnes tamen maculæ sunt, ut advertit Plinius lib. 8. cap. 17. Quippe peccatum quodlibet macula est animæ, juxta illud Ierem. 2. *Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es coram me in iniquitate tua*. Potrò peccator ex dilatione pœnitentiæ non uni tantùm peccato assuefcit, sed varias, & multiplices peccatorum maculas contrahit: quas ita difficile deponit, sicut *Pardus varietates suas*. Qui enim luxuriæ macula pollutus est, etiam in odium, aut homicidium labitur: ut apparet exemplo Davidis, qui in homicidium incidit post adulterium, quod expendens Chrysoft. hom. 1. in Psal. 50. *homicidium*, inquit, *adultery fructus efficitur*. Item, qui libidini servit, prodigus est: idem, ut habeat, quod effusè prodigat amassis, alieni appetitor est, & avarus: & ut notat Gregorius l. 13. moral. c. 6. *quem avaritia pertrahit ad rapinam, rapina ducit ad fallaciam: ut perpetratam culpam ex falsitate defendat*. Denique, ut advertit Bernardus de gradibus humilitatis gradu. 12. superbiæ: *quem ligat consuetudo (peccandi) indifferenter libitis pro licitis vitur. Quidquid in cor, in buccam, in manum venerit, machinatur, garrit, & operatur malevolus, vaniloquus, facinorosus*. Ecce cum tot macularum varietatibus ex prava consuetudine reprobis: quas ita difficilè potest deponere, sicut *pardus varietates suas*. Ideo Nazian. or. 1. in Julian. Æthiopsis, & pardi similitudine usus, *Natura, inquit, non patitur, ut vel Æthiops atrum colorem, vel pardus distinctas macularum notas,*
- vel*

Gregorius.

XIX.

Consuetudo altera natura.

Bernard.

Augustin.

Peccator habituatus excoriarì debet ut corrigatur.

Peccator pardo similis ob varietatem macularum. Plinius. Ierem. 2.

Peccatorum varietas in reprobo.

Chrysoft.

Gregor.

Bernard.

Nazianz.

vel Iulianus (quilibet reprobus Iuliani imitator) improbitatem deponat. Addit de Pardis Plinius : non deesse qui tradant in armis similem Luna esse maculam , crescentem in orbes , & cavantem pari modo cornua , ut in hoc etiam à seipso varium se Pardus ostendat. Quo significatur omnimoda reprobi instabilitas. Quippe stultus ut Luna mutatur. Eccl. 27. in hoc uno non varius, quod semper varius.

Ita igitur culparum varietas naturalis est reprobo, sicut nigredo Æthiopi, & macularum varietas naturalis est Pardo. Unde fit, ut transeunte consuetudine in naturam, negotium salutis reducatur pœnè ad impotentiam, si potest Æthiops, &c. Quod maximum est reprobationis signum. Tum quia de cœlesti Hierosolyma dicitur, ali- quod coinquinatum non intrabit in eam. Apoc. 21. Tum quia, cum dæmones apparere soleant, ut nigerrimi Æthiopes, jam illorum similitudinem induere incipiunt reprobi, Si potest Æthiops, &c. & hæc est tertia similitudo ducta è Scripturis.

Explicatur idem quartò similitudine vulnerum putrescentium. Psal. 37. Putruerunt, & corrupta sunt cicatrices mea à facie insipientia Peccatum enim, dum committitur, quoddam animæ lethale vulnus infligitur, ideo dixerat, iniquitates mea supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravata sunt super me. Putruerunt, &c. cicatrix autem est vulnus obductum, quod quando, antequam curetur, obregitur, putrescit. Quo significatur peccatum non adhuc confessione detectum. Nam, ut ait Gregorius homil. 4. in Evang. Quid est peccatorum confessio, nisi quadam vulnerum ruptio. Qui verò confessionem dilatat, similis est illi, qui lethali vulnere accepto medici adventum, & vulneris curationem differt : quod nisi tempestivè curetur, putrescit, atque insanabile redditur. Quare Bernardus l. 1. de confid. ad Eug. Si res, inquit, per consuetudinem in incuriam venerit, vulnere vetusto, & neglecto callus obducitur : & eò fit insanabile, quò fit insensibile. Hoc queritur Dominus per Is. c. 1. vulnus, & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Plaga scilicet peccati, ut Hieronymus, & alij in eum locum. Et quia adhibita sunt opportunè medicamenta, ideo putruerunt, & corrupta sunt cicatrices usque ad teterrimum odorem pessimi exempli. Idcirco legit Augustinus putruerunt, & putruerunt cicatrices; unde, inquit, putruerunt, nisi quia computruerunt? cui factori peccatorum contrarius est odor ille, de quo dixit Apostolus Christi bonum odorem. Quando autem vulnus transit usque ad fœtorem, ex medicorum pronuntiatis, aut nullam, aut difficillimam curationem admittit.

Quod si non solum primum vulnus putrescat, sed addatur antiquo vulnere novum, omnino redditur insanabile. Idem profectò facit peccator, qui ex dilatione pœnitentiæ, quasi dilato primi vulneris medicamine, peccata peccatis, vulnera vulneribus aggerat. Ideo ex

Plinius.
XXX.
Pardis in
anno macula
Lunæ
similis.
Instabilitas
reprobi.
Eccl. 27.

Apoc. 21.
Peccata cō-
suetudine
firmata
vulnera sūt.
putrescentia.
Psal. 37.

Peccatum
non confes-
sione dete-
ctum vul-
nus est ob-
ductum,
Gregorius.

Bernard.

Isaia 1.

Hieronym.
Exemplum
malum fœ-
tor est vul-
neris.
August.

Peccatum
peccato ad-
dere est
vulnere cō-
cidere su-
per vulnus.

Secundum reprobationis signum

34

Job. 36.
Gregor.

horum persona Ecclesia queritur. Job. 36. *concidit me vulnere super vulnus.* Quippe, ut notat Gregor. 1.13. moral.c.6. *in infirmis suis Ecclesia vulnere super vulnus conciditur, quando peccatum peccato additur: ut culpa vehementius exaggeretur.* Sicut igitur ex dilatione medicaminis vulnera putrefacta signa sunt mortis; & ex nouo vulnere in parte jam vulnerata, priora vulnera recrudescunt ad mortem: ita ex dilatione pœnitentiæ, & multiplicatione peccatorum inducitur interitus, & damnatio. Unde fit, ut hæc dilatio pœnitentiæ reprobationis sit signum.

XXXI.
Peccatum
mors ani-
mæ.
Psal. 38.
Rom. 5.
1. Tim. 5.
Gratia cur
animæ vi-
ta.

Explicatur idem quinto similitudine mortui Pl. 38. *errant sicut ovis, quæ perijt.* Ad Rom. 5. *Vnius delicto multi.* 1. Ad Tim. 5. *Vidua, quæ in delicijs est, viuens mortua est.* Quibus in locis peccatum exprimitur similitudine mortis. Quod enim præstat anima corpori, hoc gratia præstat animæ. Sicut autem anima corpus animat, & dat illi esse viuens: quia est principium operationum vitalium naturalium: ita gratia ipsam animam animat: quia illi est principium operationum supernaturalium & meritoriarum æternæ vitæ. Ideo, sicut discedente anima corpus moritur: ita moritur anima discedente gra- At hæc non discedit nisi per peccatum, quod mortale dicitur: quia tollendo vitam gratiæ, mortem infert animæ. Idecirco peccatorem conuertere est mortuum suscitare: dum, ut ait S. Maxim. hom. 59. *anima viuenti in corpore iam defuncta ad emendationem, ac lucem vocata à Deo resuscitantur.* Immo tanta est in hoc difficultas, ut affirmet Gregor. dialog. 1. 3. c. 17. *majus miraculum esse prædicationis verbo peccatorem conuertere, quàm mortuum suscitare.* Mortui igitur suscitatio symbolū

S. Maxim.
Peccatorem
conuertere
mortuum
suscitare.
Gregor.

est peccatoris reuiuiscantis ad gratiam. Porro Christus Dominus tres mortuos in Evangelijs legitur suscitasse. Primum domi, nempe filiam Archisynagogi recentissimè mortuam, cum nondum elata esset. Secundum foris, & aliquot horis ante jam mortuum, nempe cum appropinquaret porta ciuitatis, & efferretur filius unicus matri sue. Luc. 7. Tertium in sepulchro, nempe Lazarum *quatuor dies habentem in monumento.* Ioan. 11. Primum, & secundum recenter mortuos suscitavit facillimè paucis verbis, *puella tibi dico surge.* Marc. 5. *Adolescens tibi dico surge.* Lucæ 7. Tertium verò, nempe Lazarum, ut quatri-
duanum resuscitaret, sex valde extraordinaria adhibuit, ut narrat Ioan. cap. 11. Primum *infremuit spiritu.* Secundò *turbavit semetipsum.* Tertio *lachrymatus est Iesus.* Quarto *rursum frequens in semetipso venit ad monumentum.* Quintò oravit ad Patrem, & gratias egit, quod fuisset à Patre auditus: & *elevatis rursus oculis dixit, Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.* Sextò denique *voce magna clamavit, Lazare veni foras.* Profectò id non vacat mysterio: quia nimirum puella, & adolescens recentissimè mortui, & illico suscitati, peccatoris fuere symbolum post recens peccatum ad pœnitentiã celeriter

Christus
sex extra-
ordinaria
adhibuit in
resurrectio-
ne Lazari.

Lazarus
symbolum
peccatoris
habituati in
peccato.

redeuntis. Qui sæpe alia ope non eget, quàm unica Dei inspiratio-
ne, ac vocula solùm interiùs, aut interdum etiam exteriùs per con-
cionatorem dicentis, *puella, adolescens, tibi dico, surge*. Lazarus verò
quatuor dies jam habens in monumento peccatorem signabat diu habi-
tuatum in peccato, & quasi in tumulo pravæ consuetudinis jam se-
pultum. Qui, ut revocetur ad vitam gratiæ, opus est fremitu, per-
turbatione, lachrymis, accessu, precatione, clamore Christi.

Consuetu-
do prava
tumulus.

Insinuat hoc Bernardus de gradibus humilitatis circa finem, ubi,
duos, inquit, recenter mortuos, tertium jam quatrIduanum lego resusci-
tatos. Et infra, qui rectè quatrIduanus dicitur, dum per consuetudi-
nem sepelitur. Consuetudo ergo peccandi, ex Bernardo, sepulchrum
est, in quo quatrIduanus hic tumulatur. Gregorius etiam 4. moral.
cap. 25. *Redemptor, inquit, noster puellas in domo, juvenem extra*
portam, in sepulchro autem Lazarum suscitavit. Sepultura verò agge-
re premitur, qui in perpetracione nequitia etiam usu consuetudinis
pressus gravatur. De his quoque habituatibus peccatoribus dicit S.
Maximus loco cit. *esse peccatorum mole obrutos, ac sepultos.* Deni-
que Glossa Interlinearis in ea verba, *Maria soror ejus, qui mortuus*
fuerat, est mortuus, inquit, consuetudine peccandi, hi non mortui solùm
sunt, sed etiam sepulti. Hi quoque premuntur lapide obdurationis in
peccato. Ideo Christus, antequam Lazarum suscitaret, dixit, *tolli-*
te lapidem. Quia, ut affirmat Bernardus l. 1. de consideratione, *nemo*
duri cordis adeptus est unquam salutem: nisi quem fortè Deus miserans
abstulit ab eo cor lapideum: & dedit cor carneum. Hic lapide pressus
habitualis peccati non suscitatur nisi Christi Domini lachrymis.
Quippe, ut ait Ambrosius l. 2. de pœnitentia c. 7. *videns grave onus*
peccatoris Dominus Iesus illachrymat, & dicit defuncto veni foras,
advertit bis dici de Christo *clamasse voce magna; semel, cum*
suscitavit Lazarum, *clamavit voce magna Lazare, &c.* Ioan.
11. iterum cum in cruce emisit spiritum, *clamans voce magna emisit*
spiritum. Matth. 27. quia nimirum emittens spiritum in cruce, & itur-
rus ad tumulum, hos peccatores jacentes in tumulis vitiorum cla-
more illo excitabat ad vitam. Vtrobique, clamori addidit lachrymas,
ut testatur Paulus ad Hebræos 4. *supplicationes offerens cum clamore*
valido, & lachrymis. Quia agebatur de revocandis ad vitam gratiæ
peccatoribus prava consuetudine oppressis, ac sepultis. Idem Glossa
in Ioan. 11. in illud *voce magna clamans Lazare, &c. fremuit, inquit,*
lachrymavit, clamavit: quia difficile surgit, quem moles mala consuetu-
dinis premit. Sed tamen post magnam vocem surgit: quia per ma-
gnam Dei gratiam vivificatur, dum pœnitet. Postremò animadver-
tendum est Christum dixisse Lazaro, *veni foras: quia peccatori in*
peccatis inveterato parum interest resurgere aliquando ad vitã gra-
tiæ, nisi etiam exeat è monumento, idest à consuetudine, habituque

Bernardus.

Gregor.

S. Maximus.

Glossa

Interl.

XXXII.

Obduratio

in peccato

significata

per lapidem

Lazari.

Bernard.

Ambrosius.

Christus

cur bis di-

catur cla-

masse, bis

lachrymasse

Ioan. 11.

Matth. 27.

Hebr. 4.

Glossa.

Augustin. peccandi. Quod specialius de vitiis carnalibus explicans Augustinus
Vitia carna- l. 83. q. 965. Quod exiit, inquit, a monumento, animam significat à car-
lia animæ nalibus vitiis recedentem. Hinc apparet quàm difficile sit peccato-
monumen- rem jam sepulcrum in hoc monumento consuetudinis vitiosæ revi-
ra. viscere, atque egredi.

Consuere- Ideo alia similitudine appellatur à Propheta Pl. 54. puteus interi-
do peccandi tus. Et idem Pl. 68. Deum precatus, non absorbeat, inquit, me profun-
puteus intre- dum: neque urgeat super me puteus os suum, Absorbet profundum,
ritus. quando multiplicantur peccata. Urget puteus os suum, quando à pec-
Psal. 54. catore obfirmato in peccatis differtur pœnitentia, & confessio. Quod
Psal. 68. egregiè explicans Augustinus in locum cit. Pl. 68. magnus, inquit,

Augustinus. Confessio- puteus profunditas iniquitatis humane. Illuc quisquis ceciderit, in al-
nis dilatio tum cadet: sed tamen ibi positus, si confiterur peccata sua Deo suo,
occlusio non super eum claudit puteus os suum. Si autem factum fuerit in illo,
putei. quod scriptura dicit, peccator cum venerit in profundum malorum,
contemnit, clausit super eum puteus os suum. Quare clausit os suum,
nisi quia clausit os illius: perdidit enim confessionem. Metuenda ista res
est vehementer. Nempe tanquam maximum signum reprobationis:
cum reproborum sit propria diuturnitas in peccato, & dilatio con-
fessionis. Demum Christus non dixit Lazaro surge, sed veni foras,
quasi peccatorem inveteratum ad confessionem invitans. Quæ est
Gregorius. animadversio Gregorii hom. 26. in Evangel. ubi Lazaro, inquit,
Lazaro cur non dicitur revivisce, sed veni foras. Foras jam per confessionem egre-
dicatur, ve- dere, qui apud te per negationem latet. Veniat foras mortuus, idest
ni foras. culpam confiteatur peccator. Ex his apparet quàm difficile sit pecca-
torem habituatam in peccato, & in prava consuetudine jam sepul-
crum, dilata confessione, quasi occluso ore monumenti, reviviscere
ad pœnitentiam.

XXXIII. Huc accedit, quod ipsa diuturnitas peccati fert secum obduratio-
nem cordis, quasi lapidem superpositum monumento. Ioan. xi. Ob-
duratio enim cordis fit per subtractionem majorum auxiliorum, ut
alibi notatum est. Quod autem per diuturnitatem pœnitentiæ magis
accrescunt peccata, eò magis minuuntur auxilia in pœnam præce-
dentis peccati: & sic semper ad vitandum novum peccatum volun-
tas reperitur debilior, ex diminutione auxiliorum, quæ fieri solet
juxta cursum ordinariæ gratiæ. Et hoc est collocari hominem in ea
serie in qua reprobarur, nisi Deus velit uti extraordinariis mediis, &
immutare cursum, & leges ordinarias gratiæ; quod rarè fit, ut
ostendimus 10. 2. l. 3. q. 10. Et ideo diximus hoc esse signum reproba-
tionis, quia signa desumuntur non ex iis, quæ rarè; sed ex iis, quæ
contingunt ut plurimum.

Hæc autem diminutio divinorum auxiliorum inducta ex diutur-
nitate peccati apparet etiam ex hoc, quod hæc eadem diuturnitas mi-

Peccandi
diuturnitas
obdurat per
diminutio-
nem auxi-
liorum.
Ioan. 11.

nuit remorsum, ut vocant, & stimulos conscientiæ: quibus Deus, tanquam admotis calcariis, excitat jacentem animam ad surgendum, quippe peccatum, quod tanquam dissonum rationi, antequam fieret, incutiebat terrorem, post factum inducebat mœrorem, assuetudine sentitur minus, & minus: neque videns peccator ea supplicia sibi à Deo infligi, quæ initio formidabat, quasi ex longa experientia promittit sibi securitatem. Ideo Bernardus de gradibus humilitatis gradu 12. superbiæ *Postquam, inquit, terribili Dei judicio prima flagitia impunitas sequitur, experta voluptas libenter repetitur: repetita blanditur.* Ita fit, ut peccatum, quod prius horrore erat, delectet: qui est ultimus, & pessimus gradus obdurationis. Hoc etiam animadvertit Bernardus l. 1. de consider. ubi de peccato loquens. *Primum, inquit, importabile videbitur aliquid: processu temporis, si assuescas, judicabis non adeo grave: paulò post, & leve senties: paulò post nec senties: paulò post etiam delectabit.* Ita paulatim itur in duritiam cordis. Quæ mala autem hæc cordis obduratio ferat ipsemet Bernardus paulò post explicat, *cor, inquit, durum est, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Ipsum est, quod neque compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina: præteritorum obliviscens, præsentium negligens, futura non providens. Ipsum est, quod præteritorum, præter solas injurias, nihil omnino non præterit: præsentium nihil non perit: futurorum nulla, nisi fortè ad ulciscendum, est preparatio. Et, ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est, quod nec Deum timet, nec hominem reveretur.* Hæc autem obduratio cordis cujus tot mala hic Bernardus enumerat, ex dilatione pœnitentiæ oritur, juxta Apostolum ad Rom. 2. *secundum duritiam tuam, & cor impœnitens.* Coniunguntur durities cordis, & impœnitentia: quia nimirum impœnitentia consuetudinem peccandi parit: consuetudo peccati contemptum Dei: qui est ultimus, & pessimus gradus obdurationis. Ideo Bernard. de grad. humil. loc. cit. *Ultimus, inquit, gradus (superbiæ) appellari potest consuetudo peccandi: qua Dei metus amittitur, contemptus incurritur.* Quod est omnium malorum profundum, barathro, atque inferis proximum, juxta illud Proverb. 18. *cum in profundum venerit, contemnit.*

Confirmatur, quia hæc dilatio pœnitentiæ non solum cor obdurat, & divina auxilia minuit; sed etiam vires auget Satanæ, & diabolicas suggestiones corroborat. Ideo, cum dictum sit ex persona peccatoris Job. 16. *concidit me vulnere super vulnus,* subditur, *irruit in me quasi gigas.* In quæ verba Gregorius 13. moral. c. 6. *Facile, inquit, inimico resistitur, si non ei vel in multis lapsibus, vel in uno diutius con-*

Obduratio-
nis gradus
ultimus de-
lectatio in
peccato.
Bernard.

Obduratio
cordis, quæ
mala ferat.

Obduratio
cordis ex
impœnitentia.
Rom. 2.

Bernardus.
Consuetu-
do peccandi
ultimus
gradus præ-
cipit.
Proverb. 18.

XXXIV.
Pœnitentiæ
dilatio au-
get vires
diaboli.
Job. 16.
Gregor.

sentiamus. Sin verò ejus suasionibus anima subesse consueverit, quanto se ei crebrius subicit, tanto illum sibi intolerabiliorem facit, ut ei reluctari non valeat. Quia nimirum malignus contra hanc animam ex prava consuetudine devictam quasi more gigantis pugnat. Ita cor, quod ad inspirationes divinas est saxum, molle evadit, atque infirmissimum ad tentationes diaboli.

Pœnitentiæ dilatio fieri potest tripliciter.

Confirmatur denique ultimò, quia hæc dilatio pœnitentiæ tribus modis suggeri potest à dæmone. Primus est usque ad certum tempus, quo removeantur aliqua impedimenta pœnitendi. Secundus est à juventute ad senectutem. Tertius est à toto vitæ cursu ad extremum morbum. Sed quolibet ex his modis fiat, reprobationis est signum. Ergo &c. Major patet. Minor probatur, & primò de dilatione usque dum quædam impedimenta removeantur, puta usque dum peccator talem, vel talem cupiditatem expleverit, vel vindictæ, vel libidinis: sive usque dum ad talem, vel talem gradum, ad quem suspirat, pervenerit: sive usque dum tale, vel tale negotium ad finem deduxerit. Sperat enim tunc fore faciliorem pœnitentiæ locum, & majore se animi tranquillitate, & quiete exonerandæ conscientiæ seriò vacaturum.

Eccles. 5. Dilatio pœnitentiæ subitanam mortem meretur.

Quod hujusmodi dilatio, reprobationis sit signum, patet primò ex Ecclesiast. c. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim superveniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Ergo dilatio conversionis de die in diem signum est, quod subitò superventura sit ira Dei, & tempus vindictæ, quod reprobationis est terminus. Subitanam mortem Deus his minatur, qui præstare potest, quod minatur. Ideo Fulgentius de fide ad Petrum c. 3. nullus, inquit, hominum debet sub spe misericordie Dei in suis diutiùs permanere peccatis: cum nemo velit sub spe futura salutis diutiùs agrotare. Tales, qui ab iniquitatibus suis recedere negligunt, & sibi indulgentiam repromittunt, quandoque ita praveniuntur repentino Dei furore, ut nec conversionis tempus, nec beneficium remissionis inveniant.

Dies mortis ut fur. Matth. 24. 1. Thessal. 1. Chrysof.

Consonat his Christi effatum, dum comparat diem mortis adventui furis Matt. 24. *si sciret pater familias qua hora fur venturus esset, vigilaret. &c. & vos estote parati, &c.* & 1. ad Thessal. 1. *Dies Domini, sicut fur in nocte ita veniet.* Vtrumque expendens Chrysofostomus ad Theodorum, noli, inquit, tardare converti ad Deum, neque diem ex die protrahas: nescis enim quid pariet superventura dies. *Constringe vinculis furem. Hoc enim nomine discessum ex hac vita Christus appellat: eò quod ignorantibus veniet, & nescientibus nobis repentinus assistet.* Monet Chrysofostomus sine ulla dilatione hunc furem constringendum esse vinculis. Tunc autem huius furi vinculum injicitur, cum per præmaturam pœnitentiam prohibetur, ne noceat. Quamobrem Ambros. adhort. ad pœnit. c. 11. 609, inquit,

qui pœnitentiã differunt, Dominus ipse satis admonuit dicens, pœnitentiã agite, appropinquavit enim regnum cœlorum. Nescimus qua hora fur veniet: nescimus an proxima die à nobis repetatur anima. Ideo etiam Basilius admonitione ad fil. spiritual. ne cuncteris, inquit, ad pœnitentiã converti. Semper ante oculos tuos versetur ultimus dies. Cum enim diluculo surrexeris, ad vesperam te ambigas pervenire: & cum in lectulo ad quiescendum membra posueris, noli considerare de lucis adventu. Augustinus quoque hom. 13. inter 50. tom. x. ne differas, inquit, de die in diem. Promisit tibi Dominus, quod qua die conversus fueris, obliviscetur mala tua praterita: sed nunquam tibi vitam crastina diei promisit. Gregorius etiam hom. 12. in Evang. qui pœnitentiã veniam spondit, peccanti diem crastinam non promisit.

Ideo Christus Matth. 25. vigilate, quia nescitis diem, neque horam. Sicut enim celeritas, & vigilantia ad surgendum è peccato, prædestinationis est signum, ut ostensum est cap. præc. ita desidia, & somnus, quo detinentur peccatores in culpa, reprobationis est signum. Quippe de horum peccato dicitur *venenum aspidum insanabile*. Deut. 32. Alpis enim, teste Plin. l. 21. c. 31. venenum instillat, quod sopore necat. Et ideo fortasse venenum hoc dicitur *insanabile*, quia tollit usum rationis, quo possunt accersiri remedia. Similiter peccatum inducens somnum, quo quis non sentiat vim veneni, sed quiescat in malo, est *venenum aspidis insanabile*. Et ex hoc somno, ligatis pestifera delectatione sensibus, itur ad mortem. Quamobrem Hugo Cardinalis in Psal. 90. *aspis*, inquit, *est somnifera: quia, quem momorderit, vadit in somnum. Delectatio intelligitur per aspidem, qua dormire facit, & dormiendo mori*. Desidia igitur surgendi è peccato, & quies in eo, reprobationis est signum: sicut somnus inductus ab aspide signum est mortis proximæ. Idcirco Christus ut expergisci faciat ex hoc somno, quo quis requiescens in peccato differt de die in diem, dixit, *vigilate, quia nescitis diem*, Matth. 25. Hæc autem ignoratio diei mortis maximum Dei beneficium est, quo nos ad perpetuam vigilantiam inducit. Idem Augustin. hom. 13. cit. *misericordia*, inquit, *Dei est, quia nescit homo, quando morietur. Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies*.

Hoc autem clariùs fit ex similitudine, quam Christus affert Matt. 26. *si sciret paterfamilias, qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati; quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet*. Viderur ex antecedenti, quod posuerat, deduci consequentia contraria. Nam *si sciret paterfamilias, qua hora, &c. vigilaret. Et vos nescitis, qua hora*. Ex hoc videbatur inferendum oppositum, scilicet, non vigilate. Tamen, si attentè res expendatur, est optima consequentia. Si enim *sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret pro illa hora, non pro*

Basilius.

XXXV.

Incertitudo horæ mortis.

Gregor. Matth. 25.

Deut. 32.

Plinius.

Aspidum venenum cur insanabile.

Hug. Card.

Somnus peccatoris signum damnationis.

Matth. 25.

August.

Matth. 26.

August.
Dies mor-
tis cur oc-
cultus.

aliis horis. Ideo, & vos, quia scitis venturum, & nescitis qua hora, vigilate omni hora, estote parati, &c. Quod significavit Augustinus in Psalm. 36. ubi, *utiliter*, inquit, *Deus voluit occultum esse illum diem: ut semper homo paratus sit ad id expectandum, quod venturum esse scit: & quando venturum sit nescit.*

Dilatio
pœnitentiæ
per horam,
etiam peri-
culosa.
Gregor.

Evidentiùs etiam apparet damnationis periculum in hoc fomno ex verbis citatis *vigilate, quia nescitis diem, neque horam.* Non satis fuit dixisse *nescitis diem*, sed addidit *neque horam*. Quia non solum periculosè differtur pœnitentia per unicum diem, ab uno die ad alium: sed etiam per unicam horam, ab una hora ad aliam: quia *nescimus diem, neque horam*: & singulis diebus, singulis horis advenire mors potest. Quamobrem Gregorius hom. 13. in Evang. *Horam*, inquit, *ultimam Dominus vobis voluit esse incognitam: ut semper possit esse suspecta; ut, dum illam prœvidere possumus, ad illam sine intermissione præparemur.* Postremò non solum est plena periculi dilatio de

Dilatio per
momentum
non vacat
periculo.
Eccles. 9.

anno in annum, de die in diem, de hora in horam: sed etiam ab uno momento ejusdem horæ ad aliud. Ideo dicitur Eccles. 9. *quodcumque potest facere manus tua, instanter operare. Quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas.* Properanti multiplicatis peccatis quasi acceleratis passibus ad inferos, meritò dicitur, *instanter operare*: ut scilicet eodem momento pœnitentiam agat, incertus an sequenti momento pœnitentiæ sit locus. Dicitur autem, *quò tu properas*: quia totius vitæ tempus non aliud est, quàm sine ullo quietis intervallo celerrimus cursus ad mortem. Nam, ut notat Augustinus de civ. l. 13. c. 10. *Quidquid temporis vivimus, de vivendi spatio demitur: & quotidie fit motus, quod restat: ut nihil aliud sit tempus, quàm cursus ad mortem.* Hujus motus, quo viventes movemur ad mortem, quodlibet instans potest esse ultimum, & terminativum illius. Ideo dicitur, *quodcumque potes facere, instanter operare.* Quodlibet enim instans nescitur an sit illud ultimum instans, & momentum, ex quo pendet æternitas. Idcirco S. Ephrem serm. 3. de compunc. *heu*, inquit, *anima cur alijs distracta, ita otiosè dies universi tui temporis transigis? Ignoras repentinam fore vocationem tuam?* Ideo, si hoc reprobationis signum abjicere volumus, cætera omnia sunt amputanda negotia, resecandæ occupationes, quas studiosè diabolus ingerit ad pœnitentiæ dilationem, & ut notat Bernard. l. 1. de consider. animadvertendum est peccatori, quò eum *trahant occupationes hæ maledictæ, si pergat, ut cœpit, dare se totum illis, nihil sui sibi relinquens. In ijs enim stulto labore consumitur, quæ non sunt nisi afflictio spiritus, evisceratio mentis, evacuatio gratiæ: cuius fructus tela araneorum.*

XXXVI.
Vitæ tem-
pus est cur-
sus ad mor-
tem.
Augustin.

S. Ephrem.

Bernard.
Occupatio-
nes dilati-
væ pœnitentiæ
quàm finit
detestandæ.

Inter has occupationes & curas, reprobi repentina morte opprimuntur. Quod Christus expressit exemplo divitis, qui dixit destrua horrea

horrea mea, & maiora faciam; & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea: & dicam anima mea, habes multa bona, postea in annos plurimos. *Requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, stulte hac nocte animam tuam repetent.* Luca 12. Inter has cogitationes, & curas majora faciendi horrea, & congregandi illuc omnia bona, mors inopinatè deduxit ad omnia mala, nempe ad inferos. Quod expendens Gregorius l. 25. Moral. cap. 2. *subitò, inquit, dives ille stultus raptus est, qui horrea, quæ præparabat, deseruit: & inferni locum, quem non prævidebat, invenit. Ad aliud exercebat animam per cogitationem: ad aliud emisit per sententiam. Aliud, dum viveret, contemplatus; aliud, dum moreretur, expertus. Reliquit temporalia: & inopinatè invenit æterna.* Reprobationis igitur est signum, ita huiusmodi curis distineri, ut pœnitentiæ differatur in tempus, quod homo sibi finxit commodius, sive post peracta negotia, sive post expletam aliquam sui animi passionem. Porrò pœnitentiæ tempus illud opportunius, quod præsentius. Ideo concludendum est hoc membrum cum Augustini sermone 202. de tempore. *O homo quare differs de die in diem, fortè hodie habiturus ultimum diem.* Et serm. 17. de verbis Domini. *Ipsa, inquit, res est, quæ multos occidit (damnavit) dum dicunt, cras, cras: & subitò ostium clauditur. Remansit foris (reprobus) cum voce coruina; quia non habuit gemitum columbinum.* Et hæc quoad primum membrum de dilatione pœnitentiæ ad certum tempus post negotia, &c.

Quoad secundum, de dilatione ejusdem ab adolescentia ad senectam, quod hoc quoque magnum reprobationis sit signum, probatur primò ex incertitudine vitæ: cum plurimi adolescentes præmaturè moriantur ante senectam accelerante sæpe Deo iis mortem, juxta illud Psal. 77. *Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione.* Quod experientia ostendit in filiis Heli. Qui, ut refertur Philo. L. de antiq. Hebr. correcti responderunt, *cum senuerimus, tunc pœnitebimus.* Paulò autem post violenta morte defuncti sunt, ut habetur 1. Reg. 4.

Quod si quis promittat sibi diurnam vitam ex præfagio Astrologorum, audiat Augustinum hom. 13. inter 15. tomo. 10. *Diem crastinum non promisit tibi Deus, sed promisit Mathematicus, ut damnet te, & illum.* Profectò magnum reprobationis est signum de suæ vitæ successibus Astrologorum inniti judiciis. Quippe, ut affirmat S. Thomas opusc. 26. *Diabolus, ut homines pertrahat in errorem, immiscet se operationibus eorum, qui iudicijs astrorum intendunt,* Et infra citat Augustinum 2. de doctrin. Christiana, quod tales *astrorum observationes referenda sunt ad quedam pacta cum demonibus habita.* Quæ utique pacta possunt esse aut implicita, aut facta cum prioribus Astrologis, etiam si qui successerunt Astrologi id nesciant. Et

Luca 12.
Mors divi-
tum repen-
tina.

Gregor.

Pœnitentiæ
tempus il-
lud oppor-
tunius,
quod præ-
sentius.
August.

Procrasti-
nantes pœ-
nitentiam
corui sunt,
non colum-
bæ.

Mors acce-
leratur ob
peccata.

Psal. 77.

Philo.
XXXVII.

Astrologo-
rum præsa-
gia damnat
plurimos.
1. Reg. 4.
August.

S. Thom.
Astrologo-
rum præsa-
giis se dæ-
mon im-
miscet.
August.

D.Thom.

ideo notat idem S.Thomas in eodem opusc. quando ab Astrologis vera dicuntur, *instinctu quodam occultissimo dici, quem nescientes humana mentes patiuntur. Quod, cum ad decipiendos homines fiat, spirituum immundorum est operatio.* Porro in istis prælagiis, *dæmones, ut*

August.

ibidem notat August. cap. 23. *cum principe suo diabolo nihil nisi reditum nostrum (ad gratiam) claudere, atque obturare conantur.* Unde fit, ut hæc Astrologorum prælagia directa sint à Dæmonibus ad ejus damnationem, de quo fiunt. Dæmones autem ad facilius decipiendum illinunt falsa veris. Ut ex uno, vel altero rerum eventu comprobante prælagium, certus ille reddatur, aut se perventurum ad tantum, vel tantum vitæ spatium sibi ab Astrologo pronunciatum: aut non se moriturum, nisi prius ad talem dignitatis gradum ascenderit, quem illi astra promiserint. Hac fraude dæmones persuadent

Astrorum observationes viâ parant ad inferos.

Ambros.

Astrologiæ judicii dediti characterem habent damnationis.

Psal. 72.

pœnitentiæ dilationem, ut præter opinionem oppressus, tandem imparatus, atque impœnitens obeat. Quod quotidiana experientia monstrat in multis, qui Astrologorum mendaciis nimis creduli, per astra intercludunt sibi iter ad astra: & dum cœlum observant, viam sibi parant ad inferos. Quod expendens Ambrosius l. 4. de interpellat. c. 6. *Ponunt, inquit, in Cœlum os suum, qui arbitrantur cursu quodam stellarum vitam hominis gubernari.* De his autem, qui *posuerunt in Cœlum os suum.* Psalm. 72. dicitur, *quomodo facti sunt in desolationem: perierunt propter iniquitatem suam.*

Chrysof.

Ex quo fit, ut Astrologiæ judicii dediti characterem habeant reprobationis insignem: utpote ea dæmonum fraude jam capti, cujus finis damnatio. Quippe vitiiis mancipati pœnitentiam differunt ad senectam: ad quam his nixi promissis perventuros se sperant. Quod reprehendens Chrysostomus epistol. 6. ad Theodor. *Hand tutum est, inquit, hac spe hominem nutriri ad vitia, ut dicat, nunc vita istius voluptatibus fruar: postea per exigui temporis castitatem mercedem quoque transactorum adipiscar annorum. Nolo differas converti ad Deum.*

XXXVIII.
Pœnitentiæ dilatio sub spe misericordiæ Dei irritat.
Eccles. 5.

Ex quo sumitur conjectura validissima reprobationis: quia ad finem prædestinationis non potest perveniri nisi per Dei misericordiam. Hanc autem maximè irritat is, qui ea abutitur tanquam mediatrice ad peccandum. Idecirco sapiens Eccl. 5. *ne adicias peccatum super peccatum. Ne dicas miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim, & ira ab illo citò proxinant: & in peccatores respiciet ira illius.* Ac si diceret, qui nimium præsumit de misericordia, inveniet iram. *Misericordia enim, & ira Dei proxinant, idest pari passu currunt: sed misericordia ad justos, & electos; ira ad peccatores, & reprobos.* Idèò subditur, *in peccatores respiciet ira illius.* Nempe in eos, qui dixerant, *magna est miseratio Domini, &c.* Qui, ut advertit Tertullianus l. de pœnit. c. 6. *certi*

Tertull.

indubitata venia delictorum, medium tempus furantur, & commeatum sibi faciunt delinquendi. Quod expendens Basilius admonition. ad filium spirit. & loquens expressè de dilatione pœnitentiæ ad senectam, ne, inquit, spe venia adjicias peccatum super peccatum Ne velis dicere, viget ætas: carnis concupiscentiam exercebo, & postremò in senectute malorum meorum pœnitentiam geram. Pius namque est Dominus, & misericors, nec ultra facinorum meorum memorabitur. Noli taliter cogitare: quia summa stultitia est hoc in mente concipere: cum & impium sit talem licentiam (peccandi) à Deo quempiam expectare. Ambrosius etiam lib. de pœnit. c. 9. ostendit non profuturam illis pœnitentiam, qui ejus spe, quæ remedium est peccati, utuntur ut incentivo ad peccandum. Alij, inquit, proposita spe pœnitentiæ licentiam sibi delinquendi propagatam putant: cum pœnitentiæ peccandi remedium sit, non peccati incentivum. In quo maxima fit injuria bonitati divinæ: quam ex se alienissimam à peccato hi assumunt ut medium ad peccandum. Ideo Tertull. l. cit. de pœnit. c. 7. Absit, inquit, ut aliquis ita interpretetur, quasi sibi eò pateat ad delinquendum, quia patet ad pœnitendum: & redundantia clementiæ cœlestis libidinem faciat humana temeritatis. Nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior est, quoties ignoscitur, toties delinquendo. Ambrosius etiam adhort. ad pœnit. c. 11. quid, inquit, pœnitentiam differas? an ut plura committas peccata? ergo, quia Deus bonus est, ideo tu malus, & divitias bonitatis ejus, & patientiæ contemnis? Sed bonitas domini magis ad pœnitentiam te debet adducere.

Hæc perversitas, qua divina bonitas ex parte reproborum veluti trahitur ad peccatum, per spem spatii pœnitentiæ, maximè per contrarium punitur, tollendo spatium pœnitentiæ: ut Deus minatur loco cit. Eccl. 5. Ne tardes, &c. subito enim superveniet ira illius. Illud saltem certum est, incertissimum esse hoc spatium à juvenia ad senectam: res autem omnium gravissima incertitudini committenda non est. Ideo Ambrosius loco cit. Infirma, inquit, spes, qua committitur tempori: cum omne tempus incertum sit: non omni spes tempori sit superstes. Clariùs loco cit. Basilius admonens non differendam pœnitentiam ad senectam sub spe futuræ veniæ, Noli, inquit, sic cogitare: cum nescias, qua die sis moriturus. Non enim omnes in senectâ privabuntur hac luce: sed in diversis ætatibus de hoc mundo migrabunt. Et in quibus actibus homo vocabitur, in iisdem necesse est reddere rationem. Nemo enim in inferno confitebitur Domino. Ne cuncteris ad pœnitentiam converti. Hæc Basilius, ducens argumentum à summa incertitudine, quod quis perventurus sit ad senectam.

Denique, data etiam de hoc certitudine, adhuc in hac dilatione magnum inest reprobationis indicium: cum difficilè sperari possit senectâ melior, quàm juvenia. Hoc expressè testatur Spiritus Sanctus

Iob. 20.

Iob. 20. implebuntur ossa vitiiis adolescentia: & cum eo in pulvere dormient. Quia scilicet adolescentiæ vitia prorogantur usque ad mortem.

Gregor.

Quamobrem Gregorius 15. moral. c. 5. ossa, inquit, cum eo in pulvere dormiunt: quia eò usque in illo iniqua consuetudines perdurant, quo hunc ad mortis pulverem pertrahant. Tenent illum prava consuetudines, quæ semel cœperunt: atque quotidie duriores existunt. Et cum eo in pulvere dormient, quia non nisi cum ejus vita finiuntur.

XXXIX.
Luxuries in
senibus.

Ambros.

Experientia ipsamet comprobatur, cum quis in adolescentia carnalibus vitiiis assuevit, inter ipsos canos in albo capillamento, quasi in nivoso vertice, ardere ignem libidinis: prodigio certè majore, quàm inter Æthnæ nives flammæ ardeant. Quippe aliqui, ut ait Ambrosius in psal. 1. luxuriam corporis nec albeni erubere canitiæ: & usque ad senectutis aetatem vitam produxere maculosam. Juvenilis namque ignis sæpe sub senili cinere delitescit. Hoc apparet in senibus illis,

Dan. 13.

qui ut habetur Danielis 13. videntes Susannam, exarserunt in concupiscentiam ejus, & everterunt sensum suum, &c. Idcirco dicitur, ossa implebuntur vitiiis. Nam etiamsi nihil supersit præter pellem, & ossa;

Prover. 22.

Hieronym.

Consuetudo
difficile
eraditur.

ex pravo usu intra ossa ipsa exardescit luxuria. Prover. 22. Adolescens juxta viam suam: & cum sennerit non recedet ab ea. Quia, ut notat Hieronymus epist. 7. ad Lætam, difficile eraditur, quod rudes anni perhiberunt. Lanarum conchilia quis in pristinum candorem revocat?

Ambrosius.

Vnde fit, ut potius crescat difficultas ex senio, quia crescit habitus vitiosus obfirmans in malo. Quamobrem Damascenus in vita SS. Barlaam, & Iosaphat, nullo, inquit, modo permittit, ut tibi consuetudo improba dominetur: sed donec recens est, parvam radicem è tuo pectore evelle: ne, cum altè radices suas infixerit, postea nequeat nisi longo tempore, ac magno labore extirpari. Quod Damascenus dicit de difficultate in habitu malo extirpando, Ambrosius revocat ad impossibilitatem. Ideo loco cit. An ignoramus, inquit, quod tantam vim habet inveterata consuetudo peccandi, ut excludat naturam? Quæ, cum sit medicabilis ad salutem: tamen corroborata tempore passionibus, immedicabilis invenitur. Notandanda sunt illa verba, ut excludat naturam.

Cōsuetudo
superat na-
turam.

Bernard.

Nam, etiamsi in senio natura pænè extincto fomite, ad libidinem non inclinaret, inclinaret tamen consuetudo. Quod advertens Bernardus serm. de sept. don. Spir. Sancti, miserabilis, inquit, fragilitas, sine pruritu concupiscentiæ, sine impetu desiderij, sola consuetudine trahitur ad illicita. Ex quo fit ut assueti peccatis, in senectute ex consuetudine longiori evadant etiam deteriores. Sicut enim est proprium electorum, quò longiùs in annis procedunt, eò magis in virtute proficere; juxta illud Psalm. 83. ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus Deorum in Sion. & Prov. 4. Iustorum semita, quasi lux splendens, procedit, & crescit usque ad perfectum diem: ita reproborum est proprium, quò magis ad mortem accedunt, eò magis à virtute recedere.

Electorum
est, quò ma-
gis accedunt
ad mortem,
eò magis
proficere:
reproborum
eò magis
deficere.

Ideo prædestinati assimilantur palmæ, quæ in radice patua est in culmine amplissima. Psal. 91. *Iustus ut palma florebit.* Contra verò reprobis arboribus cæteris similes, quæ versùs radicem initia plerumque sunt ampliores, in culmine arctiores: quia reprobis dum ætate crescunt, virtute decrescunt. Quod discrimen animadvertit Gregorius l. 19. moral. c. 16. ubi aliqui, inquit, *more arborum inchoativè vasti sunt, sed tenues crescunt: quia per augmenta temporum patiuntur detrimenta virtutum.* Palma verò vastior in summitate est, quàm esse cœperit in radice: quia sæpe electorum conversio plus finiendo peragit, quàm proponit inchoando: & si tepidiùs prima inchoat, ferventiùs extrema consumat.

Sicut autem in Physicis motus naturalis elementorum ad centrum initio est lentior, in fine, & circa centrum velocior: contra verò motus violentus initio velocior, tardior in fine: ita in supernaturalibus accidit. Nam electorum motus ad Deum interdum initio lentior, fit crescente ætate velocior: quia est motus ad Deum tanquam ad centrum: ad quod motus fit velox, tantò magis, quantò *viderit appropinquantem diem*, ad Hebr. 10. nempe quantò magis quis viderit appropinquantem diem vitæ ultimum, post quem quiescet in centro. Contra verò motus conversionis ad Deum in reprobis sæpè initio secundùm desideria velox est, sed lentescit in dies: quia in iis hic motus sursum violentus est: quippe quorum in inferno sit centrum. Et ideo, ut dicebat Gregorius, *electi ferventiùs extrema consumant*, idest velociùs moventur in fine, reprobis *per augmentum temporum patiuntur detrimenta virtutum.* Quippe quò magis in ætate procedunt, eò ad Deum moventur lentius.

Confirmatur primò, quia sicut in prædestinatis sæpe ipsa juvenus, immo etiam pueritia senectus est: ideo dicitur *cani sunt sensus hominis*, & *ætas senectutis vita immaculata*: ita plerumque in reprobis ipsa senectus pueritia est, ideo dicitur *Is. 65. puer centum annorum morietur: & peccator centum annorum maledictus erit.* Quò facit illud Philonis citati l. 2. Melissæ c. 2. *qui multum temporis sine virtute, ac probitate vixerint, eos licet longi temporis pueros appellare.* Quia, et si multos annos in corpore traduxerint, nullo tamen vixerunt: juxta illud Emisseni ho. 9. ad monachos, *illum diem vixisse te puta, qui peccato non cessit, qui diabolo repugnavit.*

Confirmatur secundò, quia senectus non solùm non adimit antiqua impedimenta pœnitentiæ, sed etiam addit nova. Senectus enim debilitat vires corporis ad onera pœnitentiæ, & hebetat vigorem mentis in ordine ad contemplanda divina. Unde fit, ut potiùs in senectam irreat de novo vitium, quàm virtus. Hoc apparet in Salomone, qui fuit juvenis multis sanctior, cunctis sapientior: sed,

Iusti cur palmæ assimilantur. Psal. 91. Reprobi, dum ætate crescunt, virtute decrescunt. Gregor.

Electis motus in fine velocior, reprobis tardior.

Hebr. 10. XXXX.

Juventus in electis sæpe senilis: senectus in reprobis puerilis.

Isaia 53. Philo.

Emissenus. diem illum vivimus, quo peccatis non vivimus.

Senectus ad di pœnitentiæ impedimenta, non adimit,

ut habetur. 3. Reg. 11. cum jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos. Quod expendens Chrysostomus in c. 3. II. Salomon, inquit, annos natus duodecim disertè sermocinabatur cum Deo: senio confectus multum de pristina virtute detraxit. Potius igitur timendum est, ne quis bonus pervertatur in senecta, quàm sperandum quod quis inveterascens simul in annis, & in malis, tunc novam vitam instituat, ac se Deo devoteat, cum senescit. Ideo Hugo Victorinus l. 3. de claustro animæ c. 10. In illa, inquit, etate, quando flavescunt crines, caro nitescit eburnea, oculorum gemmis facies rosea decoratur, valetudo corporis vires ministrat, juvenalis atas longioris vita spatium repromittit: quando viget ratio, vigent corporis sensus, visus acutior, auditus promptior, incessus rectior, vultus jucundior; qui in hac etate se domant, & Deo sociant, premium Ioannis expectant. Et infra. Audiat hoc senum sera conversio: quando ex senectutis defectu, aures obturantur, oculi turbantur; & ut breviter cuncta perstringam, ipsi in se, & per se deficiunt. Hi non offerunt agnum immaculatum; sed, ut ita dicam, porcum curatum.

Hugo Viñ.
Iuventus
pietati ap-
tior, quàm
senectus.

Senectus
malè habi-
tuata differt
ulteriùs pœ-
nitentiam.

Qui differt
pœnitentiã
in senectute
moriatur
impœni-
gens.

Matth. 22.

Confirmatur denique tertio, quia pœnitentia prorogata ad senectam, in tantum aliquem haberet effectum, in quantum pœnitentiam extorqueret vicinitas mortis. Sed quoad hoc nullum habet effectum. Sicut enim à juvena prorogata est ad senectam: ita ab hac differtur ad ulteriorem senectam. Nemo est enim tam senex, qui saltem per annum se victurum non speret. Sicut autem habituatus est ad differendum à juventute ad senectam, quia sperabat perventurum se ad senectam: ita ex eodem habitu jam per tot annos profundissime radicato, determinabitur ad differendam pœnitentiam ab eo anno ad sequentem; quia sperat perventurum se ad sequentem.

Quo posito demonstrativè concluditur ad mortem deveniturum hunc esse impœnitentem, & imparatum: quod reprobationis signum est ultimum, & maximum. Demonstratio autem hujus rei per formam syllogisticam hæc est. Quolibet anno senex credit se victurum per annum. Sed aliquo anno morietur. Ergo eo anno, quo credit se victurum per annum, morietur. Rursus. Quolibet anno, quo senex malè habituatus credit se victurum per annum, differt pœnitentiam ad annum sequentem. Sed eo anno, quo credit se victurum per annum, morietur, ut modo demonstratum est. Ergo eo anno, quo differt pœnitentiam, morietur: & sic ad mortem deveniet adhuc impœnitens, & imparatus.

Dices à Christo promitti in parabola vineæ Matt. 20. denarium diurnum, nempe mercedem beatitudinis, ut Patres interpretantur; iis qui venerunt hora undecima, idest extrema etate, ut explicat Hieronymus, & alii in eum locum. Sed contra est primò, quia ex

communione, & veriore expositione longè alius est ejus parabolæ sensus. Nam per undecimam horam intelligi extremam mundi ætatem, & tempus legis Evangelicæ, docent Chrysostomus, Hilarius, Gregorius, Beda, Theophylactus, & alij: cum quibus id nos satis perspicuè ostendimus tomo primo l. 6. q. 34. num. 5. & deinceps. Præterea, etiamsi aliqui conversi aliquando ad Deum sint in senectæ, ex hoc non tollitur, quòd minùs dilatio pœnitentiæ ad id temporis reprobationis sit signum. Quia ratiore, & extra ordinem non tollunt in moralibus rationem regulæ universalis: præsertim, cum hoc tantam contineat difficultatem, ut inter ipsos Ethnicos Diogenes Cynicus dixerit, *idem esse senem corrigere, & mortuo mederi*. Ideo Chrysostomus hom. 22. in epist. 2. ad Cor. hoc idem argumentum proponens ex persona improborum, *Dedit, inquit, Deus multis iniquis hoc privilegium, ut confiterentur in senectæ. Quid igitur; nunquid dabit, & tibi? fortasse dabit, inquires. Quid dicis fortasse? contigit hoc aliquoties. Cogita quod de anima deliberas, ac proinde etiam de contrario cogita, & dic, Quid autem, si Deus mihi hoc privilegium non det? Quod autem hoc Deus non sit concessurus, probabilissimum est. Tum, ne det aliis ansam traducendi juventam in peccatis spe senectæ: tum etiam in pœnam tantæ temeritatis, quod quis devoteat ætatis florem diabolo, facem Deo. Quod Senecæ etiam homini Ethnico visum est ita indignum, ut dixerit l. de brevitate vitæ, *non te pudet vita reliquias, & id solum tempus bona menti, & tibi reservare, quod in nullam rem conferri possit? Quam serum est, tunc vivere incipere, quando est desinendum*. Claudam hoc cum Augustino serm. 4. inter comm. ubi, *satis, inquit, est à fide alienus, qui ad agendam pœnitentiæ tempus senectutis expectat*. Et hæc quoad secundum membrum de dilatione pœnitentiæ à juventute ad senectam.*

Quoad tertium de dilatione ejusdem usque ad finem vitæ, quod hæc sit summum, & pœnè infallibile reprobationis indicium, probatur. Quia, si magnum reprobationis est signum, dilatio pœnitentiæ usque ad confecta negotia, majus ab adolescentia ad senectam: maximum certè erit dilatio usque ad extremum vitæ tempus; in quo, desperata salute corporis, iis pœnè deplorata etiam est salus animæ, propter multa.

Primo, quia iis sæpe in pœnam Deus repentinam mortem immittit, in qua nullus detur locus pœnitentiæ. Ita minatur Prov. 1. *Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Cum ingruerit repentina calamitas, & interitùs quasi tempestas ingruerit, &c. ego in interitù vestro ridebo, & subsannabo vos*. Propterea Prov. 29. *Viro, qui corripientem dura cervice contemnit (nempe peccatori obdurato in peccatis) repentinus superveniet interitus*. Demum Job.

XLI.
Parabola
vitæ non
est intelli-
genda de
senibus.

Diogenes.
Senem cor-
rigere idem
est, ac mor-
tuo mede-
ri.
Chrysost.

Seneca.
Juventæ
flos devo-
vèdus Deo,
non fæx se-
nectæ.

Dilatio
pœnitentiæ
ad finem vi-
tæ reprob-
ationis si-
gnum.

Pœnitentiã
differenti-
bus Deus
repentinam
mortem im-
mittit.
Prov. 1.
Prov. 29.
Job. 21.

Gregorius.

21. ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. In quem locum Gregorius lib. 15. moral. c. 24. saepe, inquit, y, qui diu in iniquitate tolerati sunt, subita morte rapiuntur: ut nec flere ante mortem liceat, qua peccaverint. Experientia quotidie id comprobat.

Adolescens dilata ad mortem poenitentia, repente oppressus interit.

Novi adolescentem nobilem, qui lascivis amoribus implicatus, delitabat satis sibi fore ad salutem, si ante mortem unam horam, vel alteram ad poenitendum haberet. Enim vero tunc actum à se perfecta contritionis eliciendum, quo salvus fieret. Infelix, cum quadam nocte post epulas ad peccandum accederet, repentino lapsu confracta cervice, non una tantum, aut altera, ut ipse concupierat; sed novem, aut decem horis supervixit, sine voce, sine sensu: ac nullo edito poenitentiae signo, miserè periit. Iure ad Galat. 6. monet Apostolus, *Nolite errare. Deus non irridetur.*

Galat. 6.

Secundò, etiamsi mors non sit repentina, tamen ex antiqua obduratione cordis, & ex justo Dei judicio fit, ut obliviscatur impoententiae, inter Angustias morbi, de corporali salute sollicitus, oblitus aeternae. Ideo dicitur Psal. 6. *non est in morte, qui memor sit tui.* Nam, ut notat Augustinus apud Cornelium Prov. 5. in vers. 23. *iusto Dei iudicio fit, ut peccator, qui in vita oblitus est Dei, in morte obliviscatur & sui.*

XLII.

Peccator qui in vita oblitus est Dei, in morte obliviscitur sui.

Augustin.

Cornelius.

Herb. 12.

Esau non invenit poenitentiae locum.

Prov. 1.

Peccator, qui Deum non audit in vita, à Deo non auditur in morte.

Exemplum memorabile de spatio poenitentiae cuidam negato.

Gregorius. Desperatio prope mortem peccatores invadit.

Tertiò etiamsi sive aliorum monitu, sive propriae conscientiae stimulo. Poenitentiae recordetur; tamen ex prava consuetudine differendi poenitentiam, quam distulit ex anno in annum, differet de die in diem; quousque vel mors adhuc impoententem occupet, vel aegrotus ad eas angustias redigatur; ut quaerat spatium poenitentiae, & non inveniat. Ideo dicitur ad Hebraeos 12. quod *Esau reprobatus est, non enim invenit poenitentiae locum: quamquam cum lacrymis inquisisset eam.* Et Prov. 1. *cum interitus quasi tempestas ingruerit; quando venerit super vos tribulatio, & angustia: tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane consurgent, & non invenient me.* hoc autem contingit ex justo judicio. Quod, cum Deus toties vocaverit ad poenitentiam non auditus à peccatore, tandem in extrema illa hora vocatus non audiat. Ideo supra dixit, *quia vocavi, & renuistis; extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, & infra, tunc invocabunt me, & non exaudiam.* Contigit hoc adamussim cuidam qui, cum vixisset, ut narrat Gregorius in dialog. 1. 4. c. 28. *superbia tumidus, carnis suae voluptatibus subditus, & ad extremum veniens videret tetros, & nigerrimos spiritus coram se assistere: cepit magis vocibus clamare, inducias vel usque mane. Sed, cum hac clamasset, in ipsis vocibus de habitaculo suae carnis evulsus est. Illi inducias petisse quid profuit, qui easdem inducias, quas petijt, non accepit?*

Quartò hi saepissime in desperationem aguntur, sive ob morbi vehementissimo

hementissimos cruciatus, sive ob repræsentationem vivam præteritorum scelerum, sive ob conspectum dæmonum animæ jamjam arripientiæ inhiantium. Narrat Vincentius in spec. moral. dist. 3. p. 9. Comitē quemdam, qui fuerat luxuriæ deditus, inter acerbos merbi cruciatus, quibus genitalia intumuerant, blasphemantem immundum spiritum exhalasse. Refertur etiam in Floribus exemplorum p. 3. tit. 38. exem. 1. quemdam, qui jactitabat se in ultimo articulo, tribus tantum verbis recitatis salvum fore, in pontis transitu equo dejectum exclamasse, *capiat omnia demon*, & cum his tribus verbis efflase animam, ab illo captum, quem invocaverat.

Vincentius.
Bellouac.

Floras ex-
plorum.

Narrat Beda l. 5. hist. Angl. c. 14. militem quemdam Regi Conrado apprimè carum, dilata ad mortem pœnitentia, in gravem morbum incidisse. Qui, cum eum Rex ipse ad confessionem hortaretur, primò distulit, usque dum convalesceret: militari jactantia, ne id timore mortis se fecisse ei à Sodalibus exprobraretur. Tum ingravescente morbo, & urgente iterum Rege, clamavit desperasse se de salute. Quippe delatum esse ei ad legendum codicem horrenda visionis: in quo invenit omnia scelera, non solum qua opere, vel verbo; sed etiam qua tenuissima cogitatione peccaverat. Et ecce, inquit, duo nequissimi spiritus, percusserunt me unus in capite, alius in pede: & paratis ad rapiendum me demonibus, in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans: & non multò post defunctus, pœnitentiam sine fructu fecit: quam ad breve tempus cum fructu venia facere supersedit. Hæc Beda. Qui eodem lib. c. 15, narrat de alio ad extrema deducto, & clamitante videre se inferos apertos, & Satanam immersum in profundo tartari: & iuxta eum Caiapham cum ceteris, qui Dominum occiderunt. In quorum vicinia locum aspicere æterna perditionis sibi iam præparatum. Talia dicentem sine viatico salutis obisse.

Beda.

Peccatorū
codex de-
fertur le-
gendus mor-
tienti.

Locus re-
probis præ-
paratus
apud infe-
ros.

xxxiii.
Electi in
morte præ-
gustāt ecce-
li gaudia:
reprobi
præsentiant
tartari pœ-
nas.

Quod exemplum expendens idem Beda, & in eo animadvertens discrimen inter mortem electorum, & reproborum, Quam grandi, inquit, distantia divisit Dominus lucem, & tenebras? B. protomartyr Stephanus passurus mortem, vidit cælos apertos, & gloriam Dei: & ubi futurus erat ipse post mortem, ibi, quò latior occumberet, oculos mentis misit ante mortem. At contra hic, imminente morte, vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli, & sequacium ejus, vidit etiam suum infelix inter tales carcerem: quò miserabilius desperata salute periret. Hæc ex Bedæ antiquis annalibus Confimile aliquid nuper accidit in hac urbe. Ubi, cum paucis ante annis, quidam juvenis laboraret in extremis, atque ad confessionem invitaretur à suis, spe veniæ: quid, inquit, confessionem suadetis: cum salus mea desperata jam sit? Quatuor video demones, qui lecto adstant, me ad infernum mox abducluri. Quibus dictis, inter dæmonum manus, quos viderat, expiravit.

Psal. 48.

Chrysof.

Bernard.

Pœnitentia
in mortem
plerumque
ficta.Pœnitentiæ
dilatio re-
probationis
indicium.
Gregorius.Bernard.
Consuetu-
do parit
quasi neces-
sitatem.XXXXIV.
Reprobis
imago est
diaboli.
Gregor.

Desperationem hanc, si minus aspectus dæmonum, certè ipsamet præteritæ vitæ recordatio inducit, traducta in flagitijs. In eo enim mortis articulo peccatores desperant, ubi vel viri sancti formidant. Ideo David Ps. 48. *cur timebo, inquit, in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me*, Idest, ut in eum locum Chrysostronus, *unum tantummodò timebo, ne iniquitas vite meae me circumdet*. Dicit autem, *iniquitas calcanei*, quia peccatum illud, quod quis, quasi rem contemnendam, sub calcaneo premebat, tunc in maximam molem accrescens circumdabit eum: ita ut nulla ex parte appareat spes veniæ. Quamobrem Bernardus de interiori domo c. 38. loquens de peccatore in mortis articulo, *undique*, inquit, *illi erunt angustie, hinc accusans peccatum, inde terrenis justitia: subitus patens horrendum chaos inferni, desuper iratus iudex: intus latrans conscientia, foris ardens mundus. Latere erit impossibile, apparere intolerabile. Si iustus vix salvabitur, peccator sic deprehensus in quam partem se vertet? quia scilicet circumdabit eum iniquitas in die mala*. Hinc oritur desperatio, & finalis impœnitentia, quam tradit pœnitentia ad mortem usque dilata.

Quintò etiamsi quis tunc non desperet, & morbo extremo correptus ad pœnitentiam confugiat, res est adeo plena periculi, ut ex iis, qui vita in flagitijs traducta, pœnitentiam in morte inchoant, salvari censendus sit fere nemo. Quod commodiùs ostendetur infra, ubi de numero prædestinatorum, & reproborum.

Ex his omnibus liquiddò apparet cum Tertulliano lib. de pœnit. c. 6. *omne cunctationis, & tergiversationis erga pœnitentiam vitium à præsumptione importari: & sic omnem pœnitentiæ dilationem magnum esse reprobationis indicium: & eò majorem, quò dilatio est maior*. Quod expressè docet Gregorius l. 17. mor. c. 4. ubi, *vita inquit, si à peccati perpetratione nec temporis longinquitate compefcitur, hæc ipsa vita longinquitas, quam per misericordiam accipimus, ad cumulum maledictionis accrescit. Vnde necesse est, ut cum nos diutius expectari conspiciamus, ipsa prorogata pietatis tempora quasi damnationis argumenta timeamus*. Idem est dicere, *damnationis argumenta, & reprobationis signa*. Bernardus etiam apud Cornelium in Hier. 14. vers. 23. *actus*, inquit, *peccandi crebrò iteratus consuetudinem parit: consuetudo parit quasi agendi necessitatem: necessitas parit impossibilitatem* (nempe maximam quandam difficultatem) *impossibilitas parit desperationem, desperatio damnationem*. Ecce quibus gradibus à multiplicatione peccatorum, & pœnitentia dilata descendit reprobis ad suum bathrum.

Postremò reprobi umbræ quædam sunt diaboli: & ideo dicitur Iob. 40. *protegunt umbra umbram eius*. Quippe, ut notat Gregorius l. 33. moral. cap. 4. *umbra sunt diaboli omnes iniqui*. (Inferiùs dicit,

post peccatum pœnitentiæ dilatio.

reprobi) qui dum imitationi iniquitatis ejus inserviunt, quasi ab ejus corpore imaginis speciem trahunt. Nihil autem ita est diaboli proprium quam impœnitentiæ, & obfirmatio in malo. Et ideo impœnitentes, & perseverantes in peccato, umbræ quantum ad hoc, & simulacra sunt diaboli: atque adeo reprobationis in se imaginem continent. Quia, ut notat Bernardus serm. 11. in Psal. Qui Habitat, cor induratum, quod sic in omnibus viis adhaereat diabolo, manifestè factus est unus spiritus cum eo. Humanum est peccare: non humanum tamen, sed diabolicum est in malo perseverare. Adde perseverantem in malo non modò fieri imitatore[m] diaboli, sed etiam socium ejusdem in inferno, quasi jam ad terminum reprobationis devenit. Quæ est doctrina Isidori lib. 1. sent. c. 14. ubi perpetrare, inquit, flagitium, mors est anime: contemnere pœnitentiã, & permanere in culpa, est post mortem in infernum descendere.

Bernardus.
Peccator
unus spiritus
cum
diabolo.

Bernard.
Perseverantia
in peccato
diabolica.

Isidorus.
Perseverans
in peccato
jam est in
inferno.

CAPUT V.

Tertium prædestinationis signum, pœnitentiæ fructuosa.

Quoniam allatum est à nobis tanquam secundum prædestinationis signum pœnitentiæ celeritas; hæc autem esse posset pœnitentiæ infructuosa, conjuncta cum celeritate redeundi ad peccata: ideo.

XXXXV.

Dico quintò. Tertium prædestinationis signum est pœnitentiæ fructuosa. Probatur primò ex Lucæ 3. facite fructus dignos pœnitentiæ. Quod expendens Augustinus l. de vera, & falsa pœnitentiæ. c. 27. oportet, inquit, ut pœnitentiã fructificet ad hoc, ut mortuo vitam impetret. Fructus autem pœnitentiæ sunt ejusdem effectus: qui duo, post susceptum pœnitentiæ sacramentum, assignantur à Gregorio homil. 24. in Evang. plangenda non committere, & præterita peccata plangere. Quod videtur desumptum ex Ecclesiast. 21. Fili peccasti: ne adjicias iterum: sed & de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.

Fructus pœnitentiæ
qui sunt.
Lu. 3.

Gregorius.

Eccles. 21.

Prædestinationis signum
pœnitentiæ
fructuosa.

Probatur secundò ratione, pœnitentiã, ut prædestinationis sit signum, esse debere fructuosam; quia permissio peccati in electis est aliquo modo prædestinationis effectus, tanquam ex novo motivo adæquato à Deo directa ad bonum prædestinati, ut probatum est tom. 2. l. 3. q. 4. Hoc autem bonum, quod ex permissione peccati nascitur non est nisi pœnitentiã, ut ibidem ostensum est, ex Ambrosio. Ergo effectus, & signum prædestinationis est, post permissionem peccati, melioratio ex pœnitentiã. Ergo fructus aliqui in prædestinato apparere debent ex pœnitentiã, ad quos ordinata fuerat permissio peccati. Quod autem primus fructus sit emendatio vitæ, sive, ut